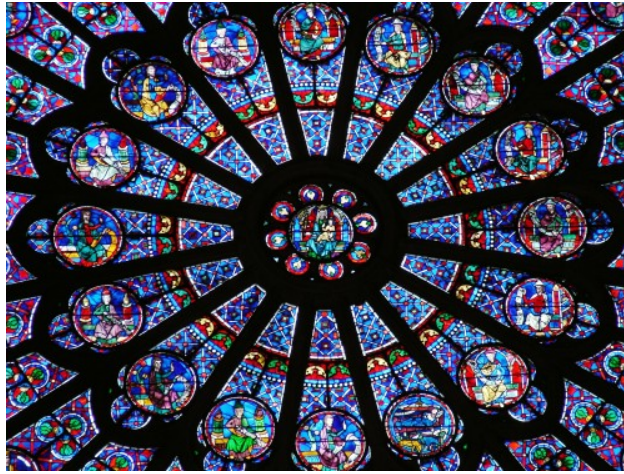

BLOQUE 2.- O NACEMENTO DA TRADICIÓN ARTÍSTICA OCCIDENTAL: A ARTE MEDIEVAL.

TEMA.- A ARQUITECTURA GÓTICA/ESCULTURA E PINTURA

Contexto histórico: socio-cultural

Caracteres xerais arquitectura

OBRAS

- ✓ Catedral de Reims
- ✓ Catedral de León
- ✓ Anunciación e Visitación de Reims
- ✓ Capela Scrovegni de Giotto: a Fuxida a Exipto e o Prato ante Cristo morto
- ✓ Matrimonio Arnolfini de Van Eyck
- ✓ O xardín das Delicias de O Bosco

CONTEXTO HISTÓRICO: SOCIO-CULTURAL

O estilo gótico correspóndese coa etapa histórica da Baixa Idade Media. Xorde en Francia, na Ile de France, e difúndese por Europa. Nesta etapa da historia houbo toda unha serie de cambios con respecto a etapa anterior da Alta Idade Media

1.-Cambios na Poboación

- a) Un importante **crecemento demográfico**
- b) O **rexurdimento das cidades:**

As vilas **xa non están baixo a autoridade feudal** e desfrutan dunhas maiores condicións de liberdade, así que se converten en focos de atracción para a poboación. Renacen, aumentan e están gobernadas polos **ricos comerciantes** (teñen o poder municipal) que **serán mecenas da arte**.

2.-Cambios na economía. Hai un fortalecemento económico xeral que repercutirá no auxe construtivo:

a)revitalízase o comercio, tanto o local como o de longa distancia. Importantes cidades obteran beneficios con esta actividade e os grandes comerciantes amasaran fortunas

b)revitalízase a actividade artesanal, xestionada polos poderosos gremios que reglamentan as condicións da produción, laborais...

3.- Cambios na sociedade

un **novo grupo adquire protagonismo**: a burguesía, artesáns e comerciantes, enriquecidos co comercio e a artesanía .

MOI IMPORTANTE: **Fortalecemento do poder monárquico**. Os monarcas van consolidando o seu poder fronte ao poder feudal dos nobres.

4.- Cambios culturais

Aparición das universidades que **rematan co monopolio da igrexa**. Vinculadas ás vilas que rexorden (exem. Salamanca)

MOI IMPORTANTE: A Igrexa segue a ter o dominio cultural pero **aparecen novas ordes** como a do Císter ou ordes mendicantes como a dos franciscanos e os dominicos. Estas modificacións repercuten na existencia dunha **relixiosidade máis humanizada** e próxima á natureza (hai unha nova espiritualidade). O mundo vese como unha obra de Deus e nel se amosa.

Polo tanto o estilo gótico é o estilo dunha nova era, dunha nova sociedade europea. Na súa difusión tiveron un papel fundamental os monxes cistercienses. Aínda que se estende entre o XII ata o XV, o XIII é a época clásica do Gótico e cando se fan as obras máis salientables.

Podemos concluír dicindo que si o

Románico= rural, feudal

Gótico = urbano e monárquico

OBRA: Catedral de Reims. Fachada Occidental

AUTOR: varios mestres Jean d'Orbais, Jean le Loup, Gaucher de Reims y Bernard de Soisons,

CRONOLOXÍA: 1211-1311 (rematase a fachada occidental)

ESTILO: arquitectura gótica francesa do XII. Gótico clásico francés

DIMENSIÓNS. 38 de altura da nave central e 86

A imaxe representa un dos exemplos máis puros de catedral gótica francesa clásica xunto a de Chartres e Amiens. A actual catedral substitúe a unha catedral anterior arrasada polo lume. Tamén sufriu os bombardeos na I Guerra Mundial .

Está feita en material pétreo, sillares

IMPORTANCIA

Reims é un lugar de gran significado para a historia de Francia xa que teñen lugar as cerimonia de consagración (coronación) dos reis de Francia así que ten valor simbólico. Estamos ante unha obra que se realiza aproximadamente nuns setenta anos e na que se coñecen os nomes dos autores; catro mestres, grazas ao laberinto que decora a nave central.

COMENTARIO

É fachada monumental . É unha **fachada en forma de H**, característica do Gótico que se podemos dividir en tres partes:

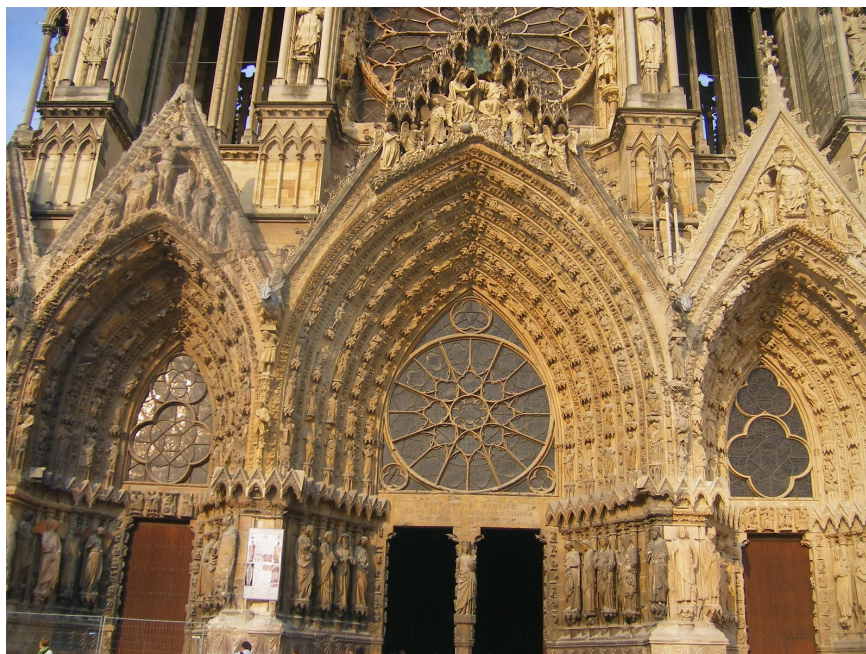
Na parte superior sobresaen as torres campanario que aínda que non teñen agullas están decoradas e caladas. 86 metros

No piso intermedio, ábrese un gran rosetón enmarcado en un arco apuntado e nas rúas laterais arcos apuntados xeminados, rematados en gabletes que incrementan a verticalidade. Logo, por riba aparece a **característica galería de Reis** (con Clodoveo e os seus sucesores e os reis de Judá. Vinculan a monarquía francesa co dereito divino). As figuras están protexidas por doseletes apuntados rematados en gabletes

Na parte inferior

Posúe **tres portadas abucinadas** que dan acceso ás tres naves. A porta central maior que as laterais. As portas profundas, compóñense de arquivoltas apuntadas e rematadas en gabletes. Nos tímpanos colócanse rosetóns con tracería e vidrieiras e nas xambas as estatuas- columnas. Nas portas laterais tamén hai vidrieira sen rosetón

PLANOS

Nos lados laterais

Hai a sucesión de contrafortes e arcobotantes e remates en pináculos que lle dan unidade ao conxunto. Así como tamén conta coas fachadas do transepto (hastial).

O edificio remata en tellado a dúas augas moi apuntando

Todas estas características que acabamos de describir son as propias que identifican á arquitectura gótica

Planta

A este edificio correspóndelle a típica planta do gótico

É unha cabeceira macrocefálica ou hipertrofiada para acollida dos fieis que participaba nas pomposas cerimoniais de coroación.

As naves están cubertas con bóvedas de crucería (cuatripartitas)

Elementos sustentantes son piares compostos, con baquetóns ata enlazar cos nervos das bóvedas.

En que destaca Reims???

É unha **rica fachada cun** delicado traballo escultórico. Unha das peculiaridades de Reims é a extraordinaria decoración escultórica e relevos estendidos polas distintas fachadas (tres fachadas) nas que nos podemos atopar máis de 2000 pezas; e algunhas delas temos as novidades da plástica escultórica gótica como no Anxo do sorriso do Grupo da Visitación. Como é un templo gótico tamén hai un grande protagonismo das vidreiras nas que figuran impresionantes escenas relixiosas.

Alzado (non a van poñer esta imaxe)

No interior destaca a **esvelteza** (propia do gótico) e a altura que se manifesta no seu alzado de tres alturas

- ✓ Piso superior: **claristorio** con grandes ventanais
- ✓ Piso medio: **triforio** (a tribuna románica) arcos apuntados e columnas
- ✓ Piso inferior: arcos **apuntados formeiros**,

Iluminación

Este interior acada unha das principais búsqueda do gótico: a luminosidade. O espazo reservado as vidreiras de cores (azuis e vermellos) é abundante e destaca o gran rosetón central. Na ábsida hai un valioso conxunto de vidreiras deseñadas por Marc Chagall, contribución moderna ao edificio.

Conclusión

O resultado final é un resultado equilibrado e harmónico da linguaxe gótica así como un edificio no que se acada un gran sentido ascensional e iluminación.

MOI IMPORTANTE

En esta catedral amósanse todas as características da arquitectura gótica.

- ✓ É unha **arquitectura relixiosa** e a **catedral** é a principal construción.
- ✓ E son edificacións nas que se busca a altura e a luz, como dixemos xa. A luz –segundo Suger- era a esencia mesma da divindade
- ✓ O interior- segundo Suger- era a representación da Xerusalén Celestial que segundo as escrituras era PURA TRANSPARENCIA. Para acadar a luz hai que eliminar obstáculos – muros. Deberán ser espazos brillantes e resplandecentes á imaxe da Xerusalén Celestial.
- ✓ Na arte gótica adquire protagonismo a luz, **que agora será real, física**, e que se atrapa a través das numerosas ventás. Esta luz servirá tamén para **desmaterializar os elementos** e favorecer deste xeito a sensación de **ingravedez**.

Por iso é unha arquitectura que **se define como: arquitectura de esquelete**, onde o muro perde a función sustentante e é substituído por ventás e vidreiras. **O resultado son espazos lixeiros, dinámicos, diáfanos como vemos en Reims**

Conclusión

Despois do que acabamos de describir está claro que Reims exemplifica á perfección unha obra gótica, unha típica catedral gótica francesa .

OBRA: Catedral de León (poden por exterior ou interior)

AUTOR: varios mestres franceses. Enrique de Burgos e Juan Pérez

CRONOLOXÍA: XIII

ESTILO: arquitectura gótica

É a catedral **máis francesa** de todas as españolas.
Mandada construír polo Bispo Martín Fernández cando reinaba Afonso X como mostra do poder da monarquía cristiá fronte a ameaza dos musulmáns.

Ten como modelo as catedrais francesas de Reims e Amiens e Beauvais

Material: pétreo habitual. Ben traballado.

Fachada

- ✓ A fachada principal **ten forma de H**, como as francesas.
- ✓ Na parte inferior **triple portada**, arcos apuntados, abucinada e moi decorada
- ✓ Triforio, vese
- ✓ Notable rosetón
- ✓ Gablete con crestería flanqueado por torretas rematadas con pináculos
- ✓ As torres están separadas pero unidas con arcobotantes ao corpo central

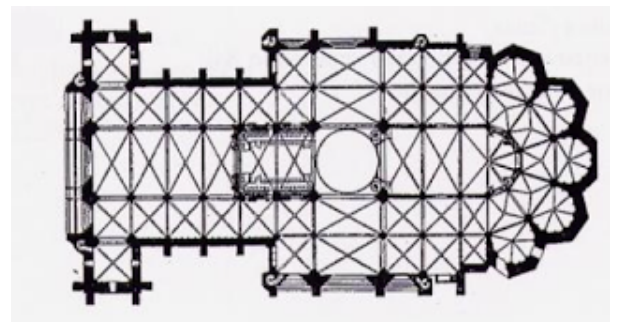
Esta portada, como as francesas sostén unha importante decoración escultórica. Destaca a Portada da Virxe Branca coa figura da mesma no parteluz

Planta.

Planta de salón. Inspirada en Reims

De **tres naves**, a central **máis ancha**, con **seis tramos**, **cun transepto de tres naves case no centro** do edificio.

Ten unha **cabeceira moi ampla (macrocéfala)** conformando **cinco naves con xirola** e cinco absides radiais que son poligonais por fóra.

Aínda que é pequena, en comparación coas francesas, acada na súa nave central dúas veces e media a altura en relación a súa anchura co cal convértese nunha catedral esvelta (unha das características principais do gótico)

Alzado interno

Está catedral está moi iluminada no seu interior.

Ten tres andares ou niveis:

- Inferior: arcos apuntados separan as naves
- Triforio con arcos xeminados apuntados e formas lobuladas
- Claristorio, con grandes ventanais, con vidreiras de impresionante colorido (ocres, púrpuras, mareas, verdes..) que transforman o interior nun mundo inmaterial

Cubertas

O interior está cuberto por bóveda de crucería, cuatripartita, que se apoia en paires con columnas adosadas (baquetóns) de xeito que os muros son substituídos por vidreiras

Conclusión

O resultado final é un resultado equilibrado e harmónico da linguaxe gótica así como un edificio no que se acada un gran sentido ascensional e iluminación. Esta catedral por:

- Sistema de organización do muro
- Esvelteza das proporcións
- E as ricas vidreiras

Convértena nun dos mellores exemplos de arquitectura gótica na península

Contexto de León

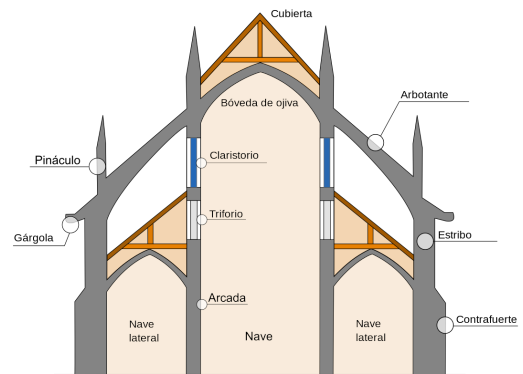
Estamos nun momento de auge da coroa de Castela. Viven éxitos fronte aos musulmáns e conquistas territorios no sur da Península. León é o centro do reino astur-leonés e pouco a pouco vai perdendo protagonismo fronte a Burgos e Toledo. Estamos na Baixa Idade Media, cunha economía máis diversificada e na que adquire máis papel a burguesía e os gremios. **RECORDA AS CARACTERÍSTICAS XERAIS DO CONTEXTO GÓTICO.**

MOI IMPORTANTE (fíxate que poñemos o mesmo que en Reims)

En esta catedral amósanse todas as características da arquitectura gótica.

1.-Cales son esas características???

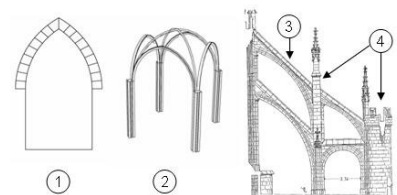
- É unha arquitectura relixiosa e a catedral é a principal construción. É onde conflúen as rúas é o símbolo do poder e riqueza da cidade. Cómpre dicir que no Gótico aparecen novas tipoloxías construtivas vinculadas as novas necesidades urbanas: concellos, lonxas, edificios da universidades, pazos.... é dicir, civil.
- E son edificacións nas que se busca a altura e a luz

2.-Como acaba o arquitecto gótico todo o anterior?

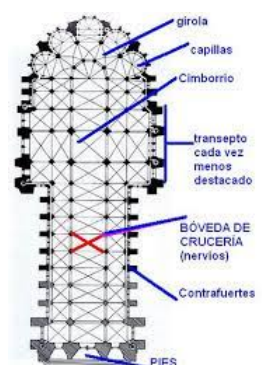
A arquitectura gótica parte da románica pero transforma os elementos constructivos básicos. Grazas a usar unha nova estrutura constructiva que usa tres elementos:

- Arcos apuntados ou oxivais** que exercen menos presión que outros
- Bóvedas de crucería**, froito da intersección de dúas bóvedas pero con arestas arestas apuntadas e reforzadas. Proporcionan máis altura
- Soportes novidosos**, como piares con baquetóns ou os arcobotantes

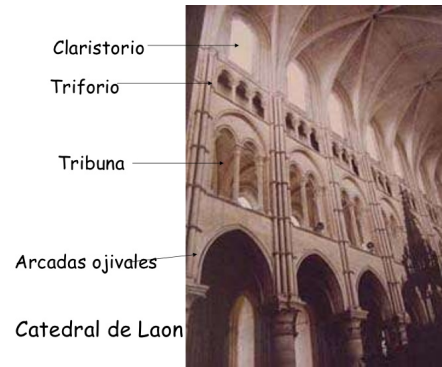

Tamén se empregaran plantas de grandes dimensións, con naves amplas e múltiples capelas

Por iso é unha arquitectura que se define como: **arquitectura de esqueleto**, onde o muro perde a función sustentante e é substituído por ventás e vidrieiras. Os empuxes das bóvedas son absorbidos polos arcobotantes que os transmite aos contrafortes. Estes adoitan rematar en elevados pináculos.

As naves son espazos amplos e continuos con arquerías que as comunican. Sobre as naves laterais hai tribunas e varios pisos de altura (tribunas e triforios, incluso claristorios). O resultado son espazos lixeiros, dinámicos, diáfanos como ocorre en Reims

---000---

Lectura complementaria contexto catedral de León

Contextualización

En España hai que diferenciar entre o que ocorre no reino de Castela e no de Aragón. Na primeira hai influencia francesa mentres que no reino de Aragón é outro tipo de gótico que se coñece como Mediterráneo. O Gótico desenvólvese durante os séculos XII ata o XVI.

Historicamente tiveron lugar acontecementos de gran transcendencia como a finalización do proceso de Reconquista, a apertura ó exterior dos reinos cristiáns peninsulares e ó matrimonio no XV de Isabel de Castela e Fernando de Aragón que iniciaron o camiño cara a unidade política dos reinos peninsulares. É un dos períodos máis fecundos da cultura española con monarcas como Alonso X o Sabio a puxanza de universidades como a de Salamanca de sona internacional e, en xeral, arte e literatura viviron momentos de gran esplendor. Consérvanse numerosas obras artísticas desta época nas que se reflicte unha linguaxe artística peculiar froito da fusión da tradición española con influencias externas: francesas, flamencas, ou italianas.

Nestas datas Al-Andalus só ocupa o Reino Nazarí de Granada que se mantivo independente grazas ós impostos que paga ós reinos cristiáns ata 1492 en que son definitivamente conquistados polos RRCC.

O século XIII é no que se constrúen as grandes catedrais de Castela: Burgos, Toledo León.

No século XIV a actividade construtiva en España céntrase no Mediterráneo (Balears, Cataluña e reino de Valencia). Realizarán unha arquitectura gótica tamén pero cunha tendencia ó uso de plantas de salón, cubertas planas e ventanais reducidos. Asemade hai un maior auxe da arquitectura civil que en Castela, propio da intensa actividade comercial e do auxe da burguesía. Entre exemplos construtivos desta zona está: Catedral de Barcelona, Santa María del Mar, Catedral de Xirona e a Catedral de Palma de Mallorca.

No século XV e XVI constrúense as de Sevilla, Salamanca e Segovia.